

Daiva Ausėnaitė. Adlerio pasekėjų konferencijoje daug dėmesio skirta šeimai

2008-08-06

Liepos 31 – rugpjūčio 3 dienomis Vilniuje vyko 24-asis tarptautinis individualiosios psichologijos kongresas „Švelnumas ir agresyvumas: šių dienų iššūkis“. Kongrese pranešimus skaitė ir seminarams vadovavo individualiosios psichologijos specialistai iš viso pasaulio: 190 dalyvių iš 17 šalių. Tarptautinės individualiosios psichologijos kongresai vyksta kas trejus metus.

Individualiosios psichologijos sąvoką sukūrė austrų gydytojas Alfredas Adleris. Individualioji psichologija analizuoja žmogaus gyvenimą, skirdama dėmesio pasąmonės reiškiniams. Jai nepriimtinos visokios klasifikacijos, skirstymai į tipus, ką darė tradicinė psichologija. Dar viena svarbi nuostata – žmogų suvokiame tik tada, kai suprantame jo tikslus, ne vien jo praeitį ir dabartinio elgesio priežastis.

Antrąją Vilniuje vykusio 24-ojo tarptautinio individualiosios psichologijos kongreso „Švelnumas ir agresyvumas: šių dienų iššūkis“ dieną įvairių šalių psichologai skyrė daug dėmesio šeimos instancijai. Buvo pristatytos studijos, tyrimai, asmeniniai stebėjimai ir išvados. Vos per pusdienį buvo galima susidaryti vaizdą, kaip keitėsi šeimos sąvoka, moters ir vyro santykiai bei požiūris į vaikų auklėjimą. Kadangi šios konferencijos tema – švelnumas ir agresyvumas, tai daugelis lektorių savo pristatymuose minėjo šias sąvokas kaip pamatines dviejų žmonių, suaugusiojo ir vaiko bei visos žmonijos bendravimo sąvokas. Švelnumas ir agresija – tai prieš šimtmetį A. Adlerio padiktotos sąvokos, jos išlieka aktualios ir šiais laikais. Jei yra švelnumas, turi būti ir agresija, tačiau svarbiausia, kad šiame santykiyje egzistuotų pusiausvyra.

Lietuva išsiskyrė sovietmečio patirtimi

Rasa Barkauskienė tarptautinės konferencijos dalyviams pateikė moterų ir vyrų santykių šeimoje apžvalgą. Nemažai dėmesio ji skyrė švelnumui ir agresyvumui archajiškoje lietuvių šeimoje. Apie šiuos santykius ji sprendė analizuodama senovės lietuvių dainas. To meto vyro ir moters įvaizdžiai leidžia suvokti vyro ir žmonos, mamos ir vaikų santykius, kiek mažiau informacijos yra apie tėvo ir vaikų santykius. Mama, be abejo, tiesiogiai siejama su švelnumu, tačiau priešpriešinti ir teigti, kad tėvas atstovavo agresyviai pradi, kategoriškai negalima, nes tai niekur neakcentuojama. Tėvo įvaizdis yra rūpestingas, santūrus, nedeklaruojamai geras, visais šeimos nariais besirūpinantis žmogus. „Santykiai archajiškoje lietuvių šeimoje, galima teigti, buvo sveiki, nes jose vyravo darni švelnumo ir agresyvumo pusiausvyra“, – padarė išvadą R. Barkauskienė.

Lektorė pažymėjo, kad sovietmečiu net vartojamos sąvokos rodė, jog iš šeimos instancijos buvo eliminuotas lytiškumas ir su tuo susijęs seksualumas. Nebuvo sakoma „vyras ir moteris“, šios sąvokos keistos žodžiais „vyras ir žmona“. Pagal pareigas, o ne pagal lytį. Lektorė akcentavo, kad lyčių integravimas į vaiko pasaulį yra labai svarbus.

„Šeštajame dešimtmetyje skyrybos buvo neįprastas reiškinys. Tiek neįprastas, kad net aprašomas laikraščiuose. Visiškai smerkti šio kelių dešimtmečių laikotarpio nenorėčiau. Tai buvo išbandymų metas šeimos instancijai. Šie išbandymai turėjo ją sustiprinti“, – sakė R. Barkauskienė.

Apžvelgdama šių dienų šeimas, lektorė pažymėjo, jog moterys vis dar išlieka šeimos emocijų saugotojos. Nors moterys ir sunkina vyro padėtį. „Moterys kelia iššūkių vyrams. Jos prašo jų būti ne vien tik duonos uždirbėjais, bet ir rūpestingais (švelniais) vyrais. Tad šiuolaikiniam vyrui reikia savyje suderinti agresiją ir švelnumą. Lietuvoje trečdalis vyrų bent mėnesį eina tėvystės atostogų“, – sakė R. Barkauskienė.

Lektorė taip pat pabrėžė, kad modernios motinos yra dirbančios, sulaukusios trisdešimties jos tampa ekonomiškai nepriklausomos. „Galbūt todėl dažniausiai skyrybas inicijuoja moterys. Tai jau beveik nacionalinis mūsų bruožas“, – teigė R. Barkauskienė.

Tarptautinė šeimos instancijos problema

Italė Anna Maria Bastinini sakė, kad šiuolaikinė italų moteris (mama) bijo blogų emocijų, agresijos, sunkumų. Jos suvokia agresyvumą kaip kažką, kas pažeidžia jas pačias. Jų krašte nemažai vadinamųjų „silpnų tėvų“ šeimų, kai vaikui viskas leidžiama, kad tik nekiltų konfliktų ir su tuo susijusių blogų emocijų. Lektorė teigė, kad itališkoje šeimoje labai menkas tėvo vaidmuo.

A. M. Bastinini pristatė tyrimą, kur respondentų buvo klausiama, kaip pasikeitė šeima, santykiai šeimoje. Išaiškėjo, kad tradiciniai vyro ir žmonos vaidmenys šeimoje suvienodėja. Vyrai ir moterys keičiasi savo pareigomis šeimoje, nors visuomenė dar nenori pripažinti, kad tokie pokyčiai vyksta. „Tiek vaikai, tiek suaugusieji nenori pripažinti, net kai jų šeimoje akivaizdžiai tėtis perima kai kuriuos mamos vaidmenis. Tikėtina, kad ši vaidmenų niveliacija susijusi su tuo, jog italės dažnai nori kontroliuoti šeimą kaip instanciją“, – sakė lektorė A. M. Bastinini.

Labai įdomų tyrimą pristatė Margit Datler iš Austrijos. Vienos universiteto dėstytoja citavo A. Adlerį, kuris 1908 m. rašė straipsnį apie tai, jog vaikui reikia švelnumo, jis turi būti auklėjamas taip, kad užaugtų socialiai atsakinga asmenybė. Jis vartojo Z. Froido sąvokas – lietimas, žiūrėjimas, klausymas. A. Adleris kalbėjo apie šių vaiko poreikių tenkinimą. Prieš šimtą metų A. Adleris kėlė mintį, kad poreikius reikia tenkinti laiku, nes patenkinus per anksti – vaikas bus lepinamas ir gali virsti neurotine asmenybe. Jeigu poreikiai nebus tenkinami, jis negaus švelnumo ir dėmesio, tėvų šaltumas pagimdys vaiko agresyvumą.

M. Datler pateikė kūdikio stebėsenos analizę. Analizė truko apie dvejus metus. Mergaitė Lena gimė ir augo iš pirmo žvilgsnio rūpestingų ir ją mylinčių tėvų šeimoje. Stebėtojai ilgainiui išvelgė ir agresyvumo išraiškų, kurias tėvai visgi naudojo augindami Leną. „Lena ėmė verkšlenti, mama jai įkišo krūtį. Lena išspjovė ir vėl verkšlėno, mama vėl įkišo jai krūtį. Galiausiai Lena nurimo ir užmigo. Nors Lena nebuvo alkana, mama jai įkyriai brukė krūtį. Lenos mamai nepakeliama, kai Lena verkia. Jai verkimas sukelia tokį stresą, kuris galiausiai paskatina agresyvesnę elgesį su dukra“, – citavo tyrimo užrašus lektorė.

Austrų mokslininkė padarė išvadą, kad mažiausiai Lenos fiziologija besirūpinantis tėvas labiausiai patenkina jos švelnumo, dėmesio ir šilumos poreikius. Jis dažnai ją supa, žaidžia su ja, moko ją vaikščioti, nevengia akių kontakto. Tuo tarpu mama liaujasi žiūrėti Lenai į akis, vos tik ji ima verkti. „Po dvejų stebėjimo metų mes darome išvadą, kad mama visai nepatenkina emocinio vaiko poreikio. Tėvas geriau auklėja dukrą nei mama. Štai ir atsakymas į klausimą, kodėl kartais nesiseka „auklėti vaikus“, nors lyg ir viską jiems suteiki“, – apibendrino lektorė.

Vaikų auklėjimo švytuoklė

Įdomiais asmeniniais pastebėjimais ir apibendrinimais pasidalijo Joyce Callus iš Maltos. Mokslininkė trumpai apžvelgė tradicinę Maltos šeimą. „Maltoje per pastaruosius dešimt metų įvyko daug pasikeitimų, kurie nulėmė ir vaiko auklėjimo pokyčius. Anksčiau vaikai buvo „Dievo dovana“, dabar didžiausią maltiečių šeimą sudaro vos 3–4 žmonės. Akivaizdžiai matyti, kad tėvai susieja švelnumą ir agresyvumą su vaikų auklėjimo stiliu. Įvairūs pastebimi kraštutiniai mane privertė sukurti vaikų auklėjimo modelį, kurį pavadinau švytuokle. Švytuoklė turi tris pozicijas. Pirmą poziciją – tai „kokonas“. Tokį metodą taikantys tėvai yra pernelyg švelnūs. Paprasčiau galima šį metodą pavadinti lepinimu, kai vaikas saugomas nuo visko. „Nereikėtų vaikų gyvenimo padaryti pernelyg paprasto“, – sakė A. Adleris ir, manau, su juo reikia sutikti, -

šypteli lektorė. – Kita švytuoklės pozicija – „kontrolė“. Šis metodas gretimas agresijai, o tai rodo švelnumo trūkumą. Geriausia vadinčiau viduriniąją švytuoklės poziciją – bendradarbiavimo. Kai auginami socialiai suaugusiems lygūs vaikai, jie daugiau žino apie savitarpio pagarbą, turi empatijos ir atsakomybės jausmų.“

Kalbėdama apie antrąją švytuoklės poziciją, kai taikomi griežti ir agresyvūs auklėjimo metodai, mokslininkė iš Maltos pabrėžė, kad taip vaikams gimsta nerimo jausmas. O kai nerimo jausmas didėja, kai kurie paaugliai naudoja pyktį kaip kompensavimo būdą juos užplūdusiam menkavertiškumo jausmui. „Nesijaudinkit, kad jūsų vaikai neklauso. Jaudinkitės, kad jie jus nuolat stebi“, – sakė lektorė. Kalbėdama apie paauglių maištingumą, J. Callus pabrėžė, jog pagrindinė problema yra ne vaikų elgesys, o tai, kad suaugusieji negali ir nesugeba pakeisti savo elgesio vaikų atžvilgiu. Baigdama maltietė pašmaikštavo: „Kartais vaikai labai padeda senatvėje, bet kartais jie ir pagreitina senatvės atėjimą.“

Gedimino Janeliūno nuotraukoje - pranešimą skaito Rasa Barkauskienė.

Bernardinai.lt